

Förvaltning och avdelning

Handläggare: Jeanette Genz
Titel: Programrektor
E-post: Jeanette.genz@norrtalje.se

Till: Utbildningsnämndens arbetsutskott

Gymnasieutbildning för elever över 18 år som är asylsökande eller massflyktingar

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att:

- Asylsökande elever och elever som omfattas av massflyktsdirektivet med vistelseadress i Norrtälje kommun och som fyllt 18 år får tas emot i fortsatt utbildning på nationellt program vid Rodengymnasiet eller vid en skolenhet hos annan huvudman som medger mottagandet. Rätten till utbildning gäller under förutsättning att nedanstående kriterier är uppfyllda:
 - Eleven uppfyller behörighetskraven för att antas till ett nationellt gymnasieprogram.
 - Eleven har påbörjat sina studier i svensk skola innan de fyllt 18 år.
 - Eleven har varit inskriven i en kommunal eller fristående skola i Norrtälje under läsåret 2023/2024.
- Antagning av ovanstående elevgrupp sker i mån av plats.
- Beslutet gäller för antagning till läsåret 2024/2025 och till och med 1 september 2024.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Asylsökande elever och elever som omfattas av massflyktsdirektivet har ingen rätt enligt skollagen att tas emot på nationellt program i gymnasieskolan efter att de har fyllt 18 år. Det finns däremot inget hinder utifrån skolförfattningarna att en kommun ändå erbjuder denna elevgrupp utbildning på ett nationellt program. Utbildningsnämnden föreslås därför besluta att asylsökande elever och elever som omfattas av massflyktsdirektivet med vistelseadress i Norrtälje kommun och som fyllt 18 år får tas emot i fortsatt utbildning på nationellt program vid Rodengymnasiet eller vid en skolenhet hos annan huvudman som medger mottagandet.

Ärendet

Beskrivning

Asylsökande ungdomar på introduktionsprogram har enligt skollagen ingen rätt att gå över till eller påbörja ett nationellt program i gymnasieskolan efter att de fyllt 18 år. Motsvarande gäller för ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd enligt det så kallade massflyktsdirektivet. Det finns däremot inget hinder utifrån skolförfattningarna att en kommun ändå erbjuder denna elevgrupp utbildning på ett nationellt program.

Om enskilda elever blir behöriga till nationellt program har de inte möjlighet att övergå till annat introduktionsprogram så som yrkesintroduktion, elevgruppen kan heller inte övergå till studier inom vuxenutbildningen på grund av att de ej är folkbokförda i Norrtälje Kommun.

Det gynnar både elever som befinner sig i denna situation och samhället i stort att de får utbildning då kostnaden för unga som ej slutfört gymnasiet är betydande. När den här gruppen får betyg i svenska och ofta har en slutförd grundskoleutbildning från sitt hemland är de inte behöriga att gå vidare till yrkesintroduktion utan särskilda skäl.

Under 2022 tog Rodengymnasiet emot 13 ungdomar från Ukraina enligt massdirektivet som nu gör sin utbildning på Språkintröduktion. Inför läsåret 2024/2025 har 7 av dessa ungdomar fyllt eller ska snart fylla 18 år. Utöver ovanstående grupp finns det tre asylsökande elever från olika länder som också går på Språkintröduktion, och fyller 18 år inför kommande läsåret. Det är alltså högst 10 elever som kan omfattas av föreliggande beslut. Samtliga elever studerar vid Rodengymnasiet. Det finns i nuläget ingen elev i målgruppen som studerar vid någon fristående skola i eller utanför kommunen, eller i någon annan kommuns grundskola och som Norrtälje kommun i dag finansierar.

För behörighet till ett nationellt program (yrkesprogram) krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och godkända betyg i minst fem andra ämnen. Det innebär att det krävs godkända betyg i sammanlagt åtta ämnen.

För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik och godkända betyg i minst nio andra ämnen. Det innebär att det krävs godkända betyg i sammanlagt tolv ämnen.

Det är i dagsläget oklart hur många av dessa 10 ungdomar som kommer att nå godkänt betyg i svenska som andraspråk. Skulle ungdomen inte uppnå betyg i svenska som andraspråk på grundskolenivå har ungdomen rätt att fullfölja utbildningen på Språkintröduktion, eller övergå till annat intröduktionsprogram.

Näriliggande kommuner agerar olika i frågan. Utbildningsnämnden i Uppsala kommun beslutade den 30 mars 2023 att asylsökande elever med vistelseadress i Uppsala kommun och som har fyllt 18 år skulle ha rätt att tas emot i fortsatt utbildning i Uppsala kommuns skolor i egen regi eller hos de fristående skolor som medger det. Beslutet var dock avgränsat till de elever som redan var inskrivna i någon av Uppsalas skolor (eller som Uppsala kommun finansierade) innevarande läsåret och tidsbegränsat för kommande läsåret. Vidare gällde att antagningen gjordes i mån av plats.

Ärendet berör endast elever i gymnasieskola. Elever i anpassad gymnasieskola berörs inte då det inte finns någon som är aktuell för att göra ett vidare val inom denna tidsperiod.

Lagkrav

Skollagen 15 kap. 5 § Målgruppen för gymnasieskolan

Skollagen 16 kap. 29–41 §§ Behörighet, ansökan och fullföljande av utbildningen, 26–28 §§

Gymnasieexamen

Skollagen 29 kap. 2–5 §§ Bosättning

Koppling till gällande styrdokument

- Integrationsstrategi för Norrtälje kommun. Fokusområde 1–4
- Mål och budget 2024–2026, Norrtälje kommun. Målområde 4 & 7

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Norrtälje kommun kommer oavsett om eleven uppnår behörighet för nationellt program eller inte att finansiera elevens skolgång på annat intröduktionsprogram. Det är därför svårt att avgöra i vilken utsträckning beslutet kommer att medföra tillkommande kostnader i form av "extra" programpeng för kommunen.

Kommuner kan få ersättning för elever som utöver skollagen erbjuds nationellt program efter 18 års ålder, under förutsättning att eleven omfattas av 1 § första stycket 1 lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande (LMA), det vill säga är asylsökande och:

- har rätt till bistånd enligt LMA, det vill säga rätten till bistånd ska inte ha upphört, och
- har påbörjat ett introduktionsprogram innan 18 års ålder, och har därefter
- påbörjat ett nationellt program efter 18 års ålder, dock senast under det första halvåret det år eleven fyller 20 år.

Rätten till ersättning kan beviljas i mån av tillgång på medel. Ansökan om ersättning görs av vistelsekommunen. Det finns alltså ingen garanti för att kommunen får statsbidrag för denna elevgrupp.

Konsekvenser för den enskilde individen om inte undantagsregler beslutas är att individen inte har någon sysselsättning att gå vidare till. De ungdomar som befinner sig under masskyddsdirektivet har visserligen arbetstillstånd, men då arbetsmarknaden ofta kräver slutförda gymnasiestudier finns risken att de hamnar i en återvändsgränd.

En osäkerhetsfaktor kan vara om en elev flyttar till en annan kommun och inte kan slutföra utbildningen vid befintlig skola i Norrtälje kommun. En elev som flyttar till en annan kommun har i regel rätt att slutföra sina studier på det påbörjade programmet. Det är dock inte säkert att en ny vistelsekommun medger att finansiera skolgången för en inflyttande elev inom denna målgrupp. Därför bör ett beslut om att medge mottagande på nationellt program – med de avgränsningar som föreslås - också innehålla en möjlighet för eleven att slutföra utbildningen i en annan kommun genom att Norrtälje kommun finansierar kvarvarande utbildningstid enligt den individuella studieplanen.

Det kan finnas en risk för inflyttning av elever från andra kommuner som inte har medgett mottagande på nationellt program för elever som fyllt 18 år. Därför bör beslutet förutom krav på behörighet också avgränsas till att gälla

- Elever som har vistelseadress i Norrtälje kommun
- Elever som har påbörjat studier i svensk skola innan de fyllt 18 år
- Elever som har varit inskrivna i en kommunal eller fristående skola i Norrtälje läsåret 2023/2024

Vidare bör gälla att antagning sker i mån av ledig plats. För att folkbokförda elevers tillgång till utbildningsplats inte ska påverkas ska antagningen för asylsökande elever över 18 år ske i mån av plats och vara tidsbegränsat.

Förvaltningens analys och slutsatser

Förvaltningens sammanfattande bedömning är att gruppen asylsökande och elever som flytt från Ukraina som fyllt 18 år är en sårbar grupp då de ej har rätt till utbildning enligt Skollagen. Det är av stor vikt att dessa ungdomar får god studie- och yrkesvägledning för att fatta beslut för framtiden och skapa så bra framtidsmöjligheter som möjligt.

Att ta emot elever som inte har lagstadgad rätt till utbildning kan medföra ett ekonomiskt åtagande utöver lagens minimikrav för Norrtälje kommun. Det är dock svårt att beräkna de ekonomiska konsekvenserna då det beror på hur många elever som blir behöriga till nationellt program, och vilken utbildningsväg eleven annars skulle gå. Då antalet elever som omfattas av beslutet (med de begränsningar som föreslås) sannolikt kommer att bli lågt bedöms nyttan för den enskilde eleven väga tyngre än eventuell merkostnad i form av programpeng för eleven. Om dessa elever senare beviljas asyl/uppehållstillstånd riskerar de inte att ha tappat värdefull studietid, och kan snabbare etablera sig på arbetsmarknaden och/eller få behörighet till vidare studier.

Genom att tidsbegränsa beslutet att gälla till och med 1 september 2024, och begränsa mottagandet till de elever som Norrtälje kommun redan i dag finansierar, oavsett om de går i Rodengymnasiet, i fristående skola i Norrtälje kommun, eller i någon kommunal eller fristående gymnasieskola utanför kommunen bedöms också risken för en tillströmning av nya elever som låg. Förnyade beslut behöver dock fattas inför kommande läsår.

Det är viktigt att beslut om undantagsregler fattas av utbildningsnämnden med tydliga riktlinjer för på vilka grunder elever får tas emot. Detta för att säkerställa likvärdig och rättvis tillämpning och att inte olika tjänstemän fattar beslut på olika grund i likartade fall. Norrtälje kommun kan endast fatta beslut om mottagande till Rodengymnasiet. Däremot kan kommunen besluta att betala programpeng för elev som i dag går på Språkintröduktion på Rodengymnasiet, men som söker till och tas emot på nationellt program vid en fristående skola eller annan kommuns gymnasieskola. Beslutet bör också omfatta möjlighet för elever som tas emot på nationellt program att kunna slutföra utbildningen i en annan kommun om eleven flyttar till annan kommun innan eleven hunnit slutföra sina studier.

Tidplaner

Ärendet behandlas i utbildningsnämndens arbetsutskott den 15 maj och vid utbildningsnämndens sammanträde den 29 maj 2024.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningskontoret

Niclas Gustafsson
Avdelningschef verksamhetsstöd
Barn- och utbildningskontoret

Beslut skickas till

Skolchef Gymnasieskolan
Avdelningschef verksamhetsstöd
Rektor Rodengymnasiet
Programrektorer Rodengymnasiet
Antagningshandläggare gymnasieskolan
Studie- och yrkesvägledare